

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

«Захист прав і свобод людини»

Рівень освіти	<u>перший (бакалаврський)</u>
Спеціальність	<u>всі</u>
Освітня програма	<u>всі</u>
Тривалість викладання	<u>13-14-та чверті</u>
Кількість кредитів	<u>4 кредити ЄКТС (120 годин)</u>
Заняття:	
лекції:	<u>2 години на тиждень</u>
практичні:	<u>1 година на тиждень</u>
Форма підсумкового контролю	<u>Диференційований залік</u>
Мова викладання	<u>українська</u>

Сторінка курсу в СДО НТУ «ДП»:

Кафедра, що
викладає:

Державного управління і місцевого самоврядування
(ДУМС)

Викладачі:

Баштанник Віталій Володимирович
д.держ.упр., професор, професор кафедри
Персональна сторінка

Е-mail: Bashtannyk.V.V@nmu.one

Кравцов Олег Валентинович
к.х.н., доцент, асистент
Персональна сторінка

Е-mail: Kravtsov.ol.v@nmu.one

1. Анотація до курсу

«Захист прав і свобод людини» – академічний курс, покликаний сформувати у здобувачів освіти (у межах програм ЗВО) відповідний понятійно-категоріальний апарат, ознайомити їх із сучасним інститутом прав людини, його основними складовими та їх характеристиками; міжнародним та вітчизняним конституційним законодавством в галузі прав людини; механізмами захисту прав людини на відповідних рівнях. Слухачі НТУ «Дніпровська політехніка» мають опанувати методику правового аналізу норм міжнародного та вітчизняного законодавства в галузі

прав людини. Курс покликаний дати студентам розуміння основних положень доктрини про природні права людини, сприяти оволодінню культурою прав людини, виробити в них високу культуру правового мислення, здатність об'єктивно сприймати правові явища та політичні процеси, що відбуваються в нашому суспільстві; набути навичок застосування отриманих теоретичних знань із курсу в конкретних умовах суспільно-політичного життя та практичній діяльності. Разом з тим, важливим складником даної дисципліни виступає практика діяльності Європейського Суду з прав людини.

2. Мета та завдання курсу

Мета дисципліни «Захист прав і свобод людини» – є формування здатності розв'язувати комплексні проблеми у повсякденному житті і професійній діяльності, у тому числі дослідницько-інноваційної діяльності, що передбачає глибоке переосмислення наявних та створення нових цілісних знань про ключову цінність західної цивілізації – права людини.

Завданнями курсу є: забезпечити оволодіння відповідними основними поняттями і категоріями, сформувані знання про об'єкт, предмет, структуру і функції теорії прав людини, теоретико-методологічні підходи до проблематики прав людини; зокрема, оволодіти змістом таких ключових понять як “природні невідчужувані права людини”, “права громадянина”, “людиноцентричне суспільство”, “покоління прав людини”, “основні (фундаментальні) та неосновні (додаткові, похідні) права особи”, “правовий статус, правове положення особи”, “природно правова школа”, “позитивістська правова школа”, “право”, “свобода” та “обов'язок” людини; усвідомити роль Європейського Суду з прав людини у розвитку інституту прав людини; ролі держави та позитивного права (законодавства) в механізмі забезпечення прав людини та громадянина. Також важливим завданням даної дисципліни є аналіз положень Конвенції прав людини і основоположних свобод.

3. Результати навчання

Дисциплінарні результати навчання:

- продемонструвати *розуміння* основ існуючих парадигм прав людини, вміння *критично аналізувати* тенденції розвитку теоретико-методологічних підходів до проблематики прав людини;
- продемонструвати знання базових положень правових актів ЄС у сфері прав людини, концептуальні вимоги щодо забезпечення гарантування і дотримання природних прав людини у форматі європейських цінностей;
- продемонструвати *розуміння* сутності моделей еволюційного ціннісно-орієнтованого розвитку концепції гуманізації як інтегрованого поняття в усіх сферах суспільного життя як основи Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод;
- продемонструвати *розуміння* сутності та здатність практично *застосовувати* гуманізаційні концепції у предметній сфері діяльності Європейського Суду з прав людини;
- продемонструвати *розуміння* методологічних засад, ключових ознак і проблемного поля прав людини з позицій функціонування національних механізмів захисту прав і свобод людини та виконання рішень ЄСПЛ;
- продемонструвати *здатність* презентувати, *вміння аргументувати* та *обґрунтовувати* авторську позицію щодо концепції гуманізації державної політики відповідно до критеріїв членства в ЄС, а також формулювати основні складники правозахисної політики;
- продемонструвати *здатність презентувати* знання алгоритмів реалізації рішень ЄСПЛ органами державної влади України.

4. Структура курсу

Тиждні	Тематика занять	Вид занять	Ресурси	Оцінка
1	Вступ до курсу Мета, завдання, результати Політика курсу Навчальні матеріали Система та критерії оцінювання	Лекції	Силабус Презентація курсу Методичні рекомендації Рекомендовані джерела ККР для проведення заліку	—
	Тема 1. Цивілізаційний концепт прав і свобод людини		Презентація за темою Рекомендовані джерела	0-5
	Практичні заняття (за переліком тем практичних занять)	Практичні заняття	Методичні рекомендації	0-10
2	Тема 2. Загальні засади та стан дотримання та реалізації прав і свобод людини та громадянина в Європейському Союзі	Лекції	Презентація за темою Рекомендовані джерела Спеціалізовані веб-ресурси	0-5
	Практичне заняття (за переліком тем практичних занять)	Практичні заняття	Методичні рекомендації Спеціалізовані веб-ресурси	0-5
3	Тема 3. Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод	Лекції	Презентація за темою Рекомендовані джерела Спеціалізовані веб-ресурси	—
	Практичне заняття (за переліком тем практичних занять)	Практичні заняття	Методичні рекомендації Спеціалізовані веб-ресурси	0-5
4	Тема 3. Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод	Лекції	Презентація за темою Рекомендовані джерела Спеціалізовані веб-ресурси	0-5
	Практичне заняття (за переліком тем практичних занять)	Практичні заняття	Методичні рекомендації Спеціалізовані веб-ресурси	0-10
5	Тема 4. Діяльність Європейського суду з прав людини в системі європейських правових інститутів	Лекції	Презентація за темою Рекомендовані джерела Спеціалізовані веб-ресурси	—
	Практичне заняття (за переліком тем практичних занять)	Практичні заняття	Методичні рекомендації Спеціалізовані веб-ресурси	0-10
6	Тема 4. Діяльність Європейського суду з прав людини в системі європейських правових інститутів	Лекції	Презентація за темою Рекомендовані джерела Спеціалізовані веб-ресурси	0-3
	Публічна презентація «Аналіз особливостей виконання рішень ЄСПЛ» - командне	Практичне заняття	Методичні рекомендації	—
7	Тема 5. Національні механізми забезпечення прав і свобод людини	Лекція	Презентація за темою Рекомендовані джерела Спеціалізовані веб-ресурси	0-2

Тиждень	Тематика занять	Вид занять	Ресурси	Оцінка
	Публічна презентація «Аналіз особливостей виконання рішень ЄСПЛ» - командне	Практичне заняття	Методичні рекомендації	0-40
8	Підведення підсумків вивчення дисципліни	Контроль	Силабус	—
			ККР для проведення заліку Анкети у MS Forms	—

Командне / індивідуальне завдання «Аналіз особливостей виконання рішень ЄСПЛ» у вигляді проекту аналітичної довідки для органу влади щодо принципів сучасного парламентаризму в Європі. Пропонується робота в команді (5–7 осіб).

Форма проведення: розроблення, презентація та захист (відповіді на запитання, дискусія) командного / індивідуального завдання перед аудиторією (бажано використовувати MS PowerPoint).

Зміст завдання: на прикладі діяльності місцевої державної адміністрації або на прикладі окремої галузі (сфери діяльності), в якій працює здобувач розробити засади удосконалення правового регулювання діяльності органів влади, результатом реалізації якого буде управлінський ефект для певної громади / території.

Для представлення результатів виконання завдання необхідно заповнити відповідний шаблон, який розміщено у застосунку Teams MS Office та на дистанційній платформі Moodle. Під час презентації і захисту результатів виконання індивідуальних завдань у межах практичних занять передбачено процедуру peer-assessment (оцінювання з боку інших здобувачів освіти).

5. Технічне обладнання та/або програмне забезпечення

На лекційних заняттях обов'язково мати з собою гаджети зі стільниковим інтернетом.

Активованій аккаунт університетської пошти (student.i.p@nmu.one) на Microsoft Office365.

Перевірений доступ з ПК чи мобільного гаджета до застосунків Microsoft Office: Teams, Moodle.

Інстальований на ПК та мобільних гаджетах пакет програм Microsoft Office (Word, Excel, Power Point).

6. Система оцінювання та вимоги

6.1. Навчальні досягнення здобувачів вищої освіти за результатами вивчення курсу оцінюватимуться за шкалою, що наведена нижче:

Рейтингова шкала	Інституційна шкала
90 – 100	відмінно
74-89	добре
60–73	задовільно
0–59	незадовільно

Загальні критерії досягнення результатів навчання відповідають описам 6-го кваліфікаційного рівня НРК.

6.2. Здобувачі вищої освіти можуть отримати **підсумкову оцінку** з навчальної дисципліни **на підставі поточного оцінювання знань** за умови, якщо набрана кількість балів з поточного тестування та виконання і захисту практичних робіт складатиме не менше 60 балів. Максимально за поточною успішністю здобувач вищої освіти може набрати 100 балів.

Теоретична частина оцінюється за результатами *участі у дискусіях* під час інтерактивних лекцій, виконанню та *презентації результатів індивідуального завдання*, зміст якого описано у розділі 4 (участь у дискусіях та презентація результатів окремих завдань оцінюється в межах 100

балів відповідно до Загальних критеріїв досягнення результатів навчання для 6-го кваліфікаційного рівня за НРК (бакалавр)» (див. «Положення про оцінювання результатів навчання здобувачів вищої освіти Національного технічного університету «Дніпровська політехніка» <https://cutt.ly/1ORACPD>) із подальшим перерахунком відповідно до розподілу балів за окремими темами та завданнями, див. у табл. розділу 4). Загалом за участь у дискусіях і захист результатів виконання індивідуального завдання отримується **максимум 60 балів**.

Практичні роботи (індивідуальні і командні завдання, розподіл балів див. у табл. розділу 4) виконуються під час практичних занять (презентація результатів окремих завдань оцінюється в межах 100 балів відповідно до Загальних критеріїв досягнення результатів навчання для 6-го кваліфікаційного рівня за НРК (бакалавр)» (див. «Положення про оцінювання результатів навчання здобувачів вищої освіти Національного технічного університету «Дніпровська політехніка» <https://cutt.ly/1ORACPD>) із подальшим перерахунком відповідно до розподілу балів за окремими темами та завданнями, див. у табл. розділу 4). При несвоєчасному здаванні практичної роботи оцінка знижується вдвічі. У сумі за практичну частину курсу при поточному оцінюванні отримується **максимум 40 балів**.

Отримані бали за теоретичну частину та практичні роботи додаються і є підсумковою оцінкою за вивчення навчальної дисципліни. Максимально за поточною успішністю здобувач вищої освіти може набрати 100 балів.

Розподіл максимальної кількості балів за складовими поточного контролю:

Теоретична частина	Практична частина	Разом
60	40	100

6.3. Критерії оцінювання підсумкової роботи. У випадку якщо здобувач вищої освіти за поточною успішністю отримав менше 60 балів та/або прагне поліпшити оцінку проводиться **підсумкове оцінювання (залік)** під час сесії. Якщо здобувач не здав у письмовій формі виконаних індивідуальних завдань (дві практичні роботи), він отримує незадовільну підсумкову оцінку з дисципліни.

Залік проводиться у вигляді комплексної контрольної роботи, яка включає запитання з теоретичної та практичної частини курсу. Білет складається з **60 тестових завдань** із чотирма варіантами відповідей, одна правильна відповідь оцінюється в 1 бал (**разом 60 балів**) та **10 тестових завдань** з практичної частини, кожне з запитань оцінюється максимум у 4 бали (**разом 40 балів**), причому:

- 4 бали – відповідність еталону;
- 3 бали – відповідність еталону з незначними помилками;
- 2 бали – часткова відповідність еталону, питання повністю не розкриті;
- 1 бал – невідповідність еталону, але відповідність темі запитання;
- 0 балів – відповідь не наведена або не відноситься до теми запитання.

Отримані бали за відкриті та закриті тести додаються і є підсумковою оцінкою за вивчення навчальної дисципліни. Максимально за підсумковою роботою здобувач вищої освіти може набрати 100 балів.

7. Політика курсу

7.1. Політика щодо академічної доброчесності. Академічна доброчесність здобувачів вищої освіти є важливою умовою для опанування результатами навчання за дисципліною і отримання задовільної оцінки з поточного та підсумкового контролів. Академічна доброчесність базується на засудженні практик списування (виконання письмових робіт із залученням зовнішніх джерел інформації, крім дозволених для використання), плагіату (відтворення опублікованих текстів інших авторів без зазначення авторства), фабрикації (вигадування даних чи фактів) що можуть використовуватися в освітньому процесі. Політика щодо академічної доброчесності

регламентується відповідними нормами «Положення про систему запобігання та виявлення плагіату у Національному технічному університеті «Дніпровська політехніка»:

https://old.nmu.org.ua/ua/content/activity/us_documents/Положення_запобіг_виявл_плагіат-2025.pdf.

У разі порушення здобувачем вищої освіти академічної доброчесності (списування, плагіат, фабрикація), робота оцінюється незадовільно та має бути виконана повторно. При цьому викладач залишає за собою право змінити тему завдання.

Політика щодо використання штучного інтелекту під час опанування курсу регламентується відповідними нормами «Політики щодо використання штучного інтелекту в діяльності Національного технічного університету «Дніпровська політехніка»:

https://old.nmu.org.ua/ua/content/activity/us_documents/Політика_ШІ_2025.pdf.

7.2. Комунікаційна політика.

Здобувачі вищої освіти повинні мати активовану університетську пошту.

Обов'язком здобувача вищої освіти є перевірка один раз на тиждень (щонеділі) поштової скриньки на НТУ Microsoft Office та відвідування групи дисципліни у Microsoft Teams.

Рекомендуємо створити профілі та підписатися на сторінку кафедри державного управління і місцевого самоврядування у Facebook: https://www.facebook.com/kafedra_publicmanagement.

Протягом тижнів самостійної роботи обов'язком здобувача вищої освіти є робота у рамках дисципліни дистанційно у застосунку Microsoft Teams та на корпоративній платформі Moodle (www.do.nmu.org.ua).

Усі письмові запитання до викладача стосовно дисципліни мають надсилатися на університетську електронну пошту або до групи у Microsoft Teams.

7.3. Політика щодо перескладання.

Роботи, які здаються із порушенням термінів без поважних причин оцінюються на нижчу оцінку. Перескладання відбувається із дозволу деканату за наявності поважних причин (наприклад, лікарняний).

7.4. Відвідування занять.

Для здобувачів вищої освіти денної форми відвідування занять є обов'язковим.

Поважними причинами для неявки на заняття є хвороба, участь в університетських заходах, відрядження, які необхідно підтверджувати документами у разі тривалої (два тижні) відсутності.

Про відсутність на занятті та причини відсутності здобувач вищої освіти має повідомити викладача або особисто, або через старосту.

Якщо здобувач вищої освіти захворів, ми рекомендуємо залишатися вдома і навчатися за допомогою дистанційної платформи.

Здобувачу вищої освіти, чий стан здоров'я є незадовільним і може вплинути на здоров'я інших здобувачів вищої освіти, буде пропонуватися залишити заняття (така відсутність вважатиметься пропуском з причини хвороби).

Оцінки неможливо отримати під час консультацій або інших додаткових годин спілкування з викладачем. За об'єктивних причин (наприклад, міжнародна мобільність) навчання може відбуватись дистанційно - в онлайн-формі, за погодженням з викладачем.

7.5. Політика щодо оскарження оцінювання. Якщо здобувач вищої освіти не згоден з оцінюванням його знань він може оскаржити виставлену викладачем оцінку у встановленому порядку.

7.6. Зарахування результатів навчання, які отримані у неформальній освіті. Здобувачі вищої освіти має право на зарахування результатів навчання, які отримані у неформальній освіті, за окремими темами або видами навчальної активності із попереднім погодженням з викладачем дисципліни та гарантом освітньої програми. Визнання результатів здійснюється за наявності відповідних сертифікатів.

7.7. Участь в анкетуванні. Наприкінці вивчення курсу та перед початком сесії здобувачам вищої освіти буде запропоновано анонімно заповнити електронні анкети (MS Forms). Посилання на форму буде розміщено у Teams курсу. Заповнення анкет є важливою складовою вашої навчальної активності, що дозволить оцінити дієвість застосованих методів викладання та врахувати ваші пропозиції стосовно покращення змісту навчальної дисципліни.

8. Рекомендовані джерела інформації

Основні

1. Борейко А. Конституційно-правовий механізм захисту прав особи: поняття та сутність. Вісник ОНУ ім. І. І. Мечникова. *Правознавство*. 2019. Т. 24. Вип. 2 (35). С. 58–65.
2. Гончаров В. Презумпція про права людини та презумпція конституційності нормативних актів. *Право України*. 2015. № 2. С. 175–185.
3. Мартинюк Р. С. Теорія прав людини. Навч. посіб. Острог: Видавництво Національного університету «Острозька академія», 2009. 218 с.
4. Нелін О. Конституційний механізм захисту основних прав і свобод людини і громадянина в правовій доктрині України. *Юридична Україна*. 2016. № 5–6. С. 9–14.
5. Права людини у фокусі новітньої історії / за ред. Є. Ю. Захарова. Харків: Права людини, 2013. 420 с.
6. Рабінович П. Проти катувань. Міжнародні права людини: терміно-поняттєвий інструментарій дослідження та викладання. *Право України*. 2015. №2. С. 9–24.
7. Троян Я. Інститут забезпечення конституційних прав і свобод: поняття, основні ознаки. *Підприємництво, господарство і право*. 2018. № 6. С. 210–215.
8. Шуміло І. А. Міжнародна система захисту прав людини. Навч. посіб. Київ: Видавництво «ФОРМ Голембовська О.О.», 2018. 168 с.
9. Юзефів А. Конституційні гарантії забезпечення прав і свобод людини й громадянина. *Порівняльно-аналітичне право*. 2018. № 1. С. 74–77.
10. Cranston Maurice. Human Rights: Real and Supposed. Political Theory and the Rights of Man [edited by D. D. Raphael]. Bloomington: Indiana University Press, 1967. Pp. 43–51.
11. Clapham, A. Human Rights: A Very Short Introduction. Oxford: Oxford University Press, 2017. 3 193 p.
12. Donnelly, J. Universal Human Rights in Theory and Practice. 2d ed. Ithaca, New York: Cornell University Press, 2017. 290 p.
13. History of the League of Nations (1919-1946). URL: [https://www.unog.ch/80256EDD006B8954/\(httpAssets\)/36BC4F83BD9E4443C1257AF3004FC0AE/%24file/Historical_overview_of_the_League_of_Nations.pdf](https://www.unog.ch/80256EDD006B8954/(httpAssets)/36BC4F83BD9E4443C1257AF3004FC0AE/%24file/Historical_overview_of_the_League_of_Nations.pdf). 6 25.
14. Joseph S. The United Nations and human rights. Research handbook on international human rights law / ed by S. Joseph, A. McBeth. Cheltenham, UK ; Northampton, MA : Edward Elgar, 2010. Pp. 1–35.

Нормативні документи

1. Конституція України. Прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України 28 червня 1996 р. зі змінами та доповненнями. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80>.
2. Цивільний кодекс України від 16.01.2003 № 435-IV з змінами та доповненнями. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/435-15>.
3. Закон України «Про національну поліцію» від 02.07.2015 № 580-VIII з змінами та доповненням. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/580-19>.
4. Закон України «Про засади запобігання та протидії дискримінації в Україні» від 06.09.2012 № 5207-VI. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/5207-174>.
5. Міжнародний пакт про громадянські і політичні права від 16.12.1966. URL: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/995_043.

6. Міжнародний пакт про економічні, соціальні і культурні права. URL: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/995_042
7. Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод від 04.11.1950. URL: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/995_004.

Додаткові

1. Баштанник В. Регламентація захисту прав людини у системі права ЄС: організаційно-правовий аспект. *Право України*. 2006. № 9. С. 56–60.
2. Баштанник В. Права і свободи людини і громадянина. Київ: наук. вид., 2005. 56 с.
3. Баштанник В. Становлення і розвиток механізмів місцевої демократії в контексті європеїзації територіальної організації влади. *Державне управління та місцеве самоврядування*. Дніпро. 2009. Вип. 3. С. 233–242.
4. Баштанник В. Організаційно-правові засади управління в складних адміністративних системах: європейський досвід та Україна. *Право України*. 2007. № 11. С. 153–157.
5. Баштанник В. Реалізація принципу наднаціоналізму в системі наддержавних інтеграційних процесів: суб'єктність інституту прав людини. Актуал. пробл. держ. упр. Одеса : ОРІДУ НАДУ, 2007. № 1. С. 35–42.
6. Баштанник В. Трансформація державного управління в контексті європейських інтеграційних процесів. Дніпро : ДРІДУ НАДУ, 2010. 390 с

Інформаційні ресурси

1. Європейський Суд з прав людини. URL: <http://www.echr.coe.int>.
2. Сайт Верховної Ради України (законодавство). URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/main>.
3. Сайт журналу «Право України». URL: <http://pravoua.com.ua>.
4. Головний правовий портал України. URL: <http://www.ligazakon.ua>.
5. Національна бібліотека України ім. В. І. Вернадського. URL: <http://www.nbuv.gov.ua>.